

Csoportos, és egyéni foglalkozás keretében: fiatalkorú bűnelkövetők élettervezésének a vizsgálata családpedagógiai szempontból.

Őszinte örömmel töltött el, amikor felkérést kaptam a címen megjelölt témában. Igaz: eredetileg- a meghívóban- **Bűnelkövető ,szabaduló fiatal felnőttek élettervezése szerepel a „Keresem a párom” zsebkönyv segítségével.**

Azonban a mindennapi pártfogói gyakorlatom kissé módosította az eredetileg kitűzött témakört.

Immár 21. éve tekintem életem egyik legjobb választásának a pártfogó felügyelői hivatást. Előzőleg 14 évig tanítottam cigánygyermeket, s mellette ifjúságvédelmi felelős is voltam. 1990-ben ismerkedtem meg a családpedagógiai iránnyal, melybe igen aktívan bekapcsolódtam.

Az addigi előéletem biztosíték volt arra nézve, hogy kellő felkészültséggel lássam el a pártfogói munkát, ami a fiatalkorú bűnelkövetőket jelenti. Talán köztudott dolog, hogy a pártfogó felügyelő a büntetés végrehajtásban dolgozó diplomás szakember, aki az ellenőrzésen- felügyeleten túl, tanácsadással és /bár kisebb mértékben/ szociális jellegű feladattal is foglalkozik.

Mivel a pártfogoltak többsége fiatal felnőtt, ezért egyre gyakrabban találkozom olyanokkal, akik élettársi kapcsolatban élnek, sőt némelyikük családos ember is.

Ilyenkor óhatatlanul szóba kerül a párválasztás motiváltsága, illetve a tartós együttlét kérdése is. Mivel egyrészt szociálpedagógiai, és családpedagógiai diplomával is rendelkezem, másrészt meg sokévi élet-, és házassági tapasztalattal, joggal vélem: a jövőben való párválasztást illetően szakszerű, és személyre szabott tanácsot adhatok. S ez a kijelentés egyre időszerűbb. Ugyanis- tapasztalatom szerint- egyre több fiatal választja magának az önálló életvezetést. Gyakran igen éretlenül, meggondolatlanul vállalva a gyermekáldást is. Sajnos tények bizonyítják, hogy a házasságot csak papírformának tekintik. Egyre-másra szokásjoggá formálva az élettársi kapcsolatot.

Ha már megtörtént ez a nem kívánatos esemény, mit tehet a szakember ? Teszem fel a költői kérdést.

Hát egyrészt próbálja érzelmileg is megerősíteni a két fiatal kapcsolatát, másrészt szorgalmazni kell ,hogy jogilag is kötéssék meg az érintettek házassága.

Érdekes módon a válaszadók csaknem 40 % képzeli el jövőben azt, hogy majd élettársi kapcsolatban él., még a gyermekek megszületése után is.

Mi marad tehát?

Az iskolai életben, és az iskolai élet utáni közösségi életben, minden alkalmat, és lehetőséget meg kell ragadniuk a szakembereknek a családi életre való felkészítésben . Nem feledkezve meg a különböző médiák adta lehetőségeiről és felelőségéről sem.

Visszatérve a bűnelkövető fiatalokra.

A 17/2003.(VI.24.) IM rendelet, vagy másképpen a pártfogó felügyelet ellátásának jogi hátterét ez biztosítja. Ez a rendelet hatalmaz fel a bűnelkövető fiatalokkal való foglalkozásra, ellenőrzésére. Az ellenőrzés szigorú jogszabályok betartására kötelezi a pártfogoltat, és a pártfogót is egyaránt. Mivel az ellenőrzés, és koronként a segítség is előírja, hogy a pártfogó felügyelő igen alaposan ismerje meg a pártfogolt életvitelét, és a bűncselekmény elkövetésének az okait, ezért feltétlenül szüksége van a szakembernek olyan interdiszciplináris ismeretekre, melyek- többek között- a családpedagógiai ismeretek is jelentik.

Ezért tartom kiemelkedő jelentőségűnek a pártfogók rendszeres továbbképzését, melyre a Központi Igazságügyi Hivatal egyre több, és nagyobb összeget fordít.

A magam egyéni szerencséjének pluszban azt tartom, hogy a mindennapi gyakorlatban igen jól hasznosíthatom mindazokat az ismereteket, amelyeket a családpedagógia nyújt számomra. Hogyan?

Egyrészt az egyéni beszélgetések során a pártfogó felügyelet végrehajtásakor zárt közösségekben, másrészt az érintett fiatalok családi környezetében, illetve az élettárs jelenlétében. Úgy vélem, hogy ezek a rendszeres alkalmak igen jó lehetőséget nyújtanak egyrészt az érintett fiatalok önmegismerésére, másrészt a másik iránt érzett társ kapcsolat mélységének, és határainak a tisztázására. Ennek egyre gyakrabban valóságalapja van. Sok fiatal nem ismeri önmagát, nemhogy a másikat, akivel a sokszor hangoztatott verbális szinten élete végéig együtt akar járni, nem egyszer élni. Annak ellenére, hogy sem testi, sem érzelmi, sem anyagi feltételei nincsenek meg ennek a kapcsolatnak.

A pártfogói munka tartalmi elemzése ez irányban eddig nem történt meg, ezért is örülök a felkérésnek, mert így lehetővé vált, hogy ha csak érintőlegesen is, betekinthessek Önök a pártfogó felügyelői munka, illetve hivatás mindennapi gyakorlatába.

Magam a Pest Megyei Igazságügyi Hivatal szervezeti egységén keresztül foglalkozom pártfogolt, bűnelkövető fiatalokkal. 2004-től az aszódi Javítóintézetben, és a tököli Bv. Intézetben a pártfogó felügyelet végrehajtásával, illetve az elbocsátás utáni pártfogó felügyelet előkészítésével.

Mivel az utóbbi két intézményben igen kevés tapasztalatot gyűjthettem eddig, a „Keresem a párom...” családpedagógiai könyv igen nagy segítséget nyújthat a későbbi foglalkozásokhoz. Megjegyzem: nemcsak nekem, de az ott dolgozó kollégáknak is. Az egyéni, és a csoport foglalkozásokon egyaránt.

A fenti lehetőségekből adódott tehát a kérdőív összeállítása.

Kritérium volt:

- a válaszadók önkéntessége,

-a 18-20 éves életkor,

- a válaszadók neme. /Fiúk./

-a válaszokra 1 szóval, illetve 1 mondattal kellett válaszolni írásban, a kérdésekre. Olyan válaszokban, mely tartalmukban a válaszadó értelmezéséhez a legközelebb álltak.

A kérdőívek összeállításában, és feldolgozásában KOVÁCS ANNA ESZTER V. évf. szociológus hallgató volt a segítségemre.

A felkéréskor három csoport mintavételében gondolkoztunk.

1. 10 fő 20 éves pártfogói felügyelet alatt álló fiatalok csoportjában
2. 10 fő 19 éves elbocsátás előtt álló javítóintézeti fiatalok csoportjában
3. 10 fő 19-20 éves tököli elbocsátás előtt álló bűnelkövető fiatalok csoportjában

Mindegyik csoport az első kérdésében a legegyszerűbb családpedagógiai meghatározást vettük alapul:

**CSALÁDDÁ A GYERMEK TESZI A PÁRKAPCSOLATOT A MAGZATI
LÉTTŐL KEZDVE.**

A vizsgálat szempontjai:

-Ha a válaszadó a definíciónak megfelelően válaszolt:apa-anya-gyerek/ek/-testvérek	DM
Szülők-gyerekek-testvérek	
-A definíció közeli válasz:Anya-gyerekek ill.apa-gyerekek:	DK
- Részben :csak a szülő/k/ említése	R
-Egyik sem	0

.....
PÁRTFOGOLT FIATALOK

Hipotézisünk szerint a családban élő fiatalokba mintegy beleíródik ösztonösen is a család ilyen szempontú képe, hiszen mindennap benne élnek.

DM= 4 fő
DK=2 fő
R=3 fő
O= 1 fő

.....
JAVÍTÓINTÉZETI NÖVENDEK

Feltételezésünk szerint a javítóintézeti fiatalok családképe nemcsak ösztönös, hanem a rendszeres és célirányos pedagógiai program hatására tudatos elemekkel is bővül a családkép.

DM= 3 fő
DK = 2 fő
R = 2 fő
0 = 3 fő

ELITÉLTEK

Hipotézisünk szerint a zártabb közösségekben élő elitáltak családképében szinte idealizálódik a majdani párkapcsolat, a férj, az apai szerep. Mert az egyneműek tartós bejártsága és a személyi mozgás erős korlátozása a vágyakba, ideákba, és a súlyos deviáns személyiség jövőbeni tagadásába projektálódik.

DM= 7 fő
DK= 1 fő
R = 1 fő
0 1 fő

Az első két csoport összehasonlításában nem tükröződött olyan nagyfokú eltérés, mint azok a hipotézisek szerint várhatóak lettek volna. Talán ez bizonyítéka annak, hogy a tervszerű, és rendszeres pedagógiai ráhatások ellenére továbbra is az ösztönösség a fő vezérelv.

Figyelemre méltó azonban a 3. csoport válaszadóinak csaknem kétszeres felelete a definíciónak megfelelően. Ezzel is bizonyítva, hogy a hipotézis kellően átgondolt, és reális megfogalmazású volt.

Az első két csoport 3-3 nemleges válaszaik igencsak elgondolkodtatóak : az érintett fiatalok csaknem 1/3-da úgy indul az életbe, hogy csak igen halvány fogalma van a családról , illetve a családi életről. Annak ellenére, hogy a tisztázásra került: a választ adó 3 pártfogolt fiatal családban éltek, míg a másik 3 javító fiatal gyermekotthonban nőttek fel.

/Természetesen ez az összehasonlítás kissé erőltetettnek tűnhet, de a valós problémára felhívó jellegű lehet./

.....

A második kérdéscsoport a jövő párválasztás külső, és belső tulajdonságaira irányult. A válaszokban megpróbáltuk azokat a jelzőket **külön is kiemelni, melyek közösnek bizonyultak.** A **külsőt tekintve :a szép,** a **belső tulajdonságban : a hűséges** bizonyult közösnek.

Milyen feleséget választasz majd ?

Külsőt tekintve:

Pártfogoltak: 6 szép,
2 nem tudja
2 nem felelt

Javítósok: 3 szép
7 nem tudja

Elítéltek: 7 szép
2 szőke
1 magas

Belső tulajdonságot tekintve:

Pártfogoltak: Igényes, **hűséges,** önzetlen, **gyermekszerető 2 fő,** kötelességtudó 2 fő, megbízható, jámbor, házias.

Javítósok: Dolgos, kedves, **megértő,** gondoskodó, művelt, **hűséges,** őszinte, kitartó velem, becsületos, jólelkű.

Elítéltek: **hűséges,** **gyermekszerető,** okos, igényes, káros szenvedélyektől mentes, jómódú, együttgondolkodó, **megértő,** tapasztalt.

Mivel a **hűség** mindhárom csoportban szerepel, ezért úgy gondoljuk, hogy ezeknél a fiataloknál ez **áll az első helyen.** A pártfogoltaknál is előfordult már, hogy a bűncselekmény elkövetése után rövidebb-hosszabb ideig voltak elzárva, a rendőrségi vizsgálat ideje alatt. A másik két csoportban ezt a jelzőt természetesnek véljük, hiszen a szabadságában hosszabb ideig megfosztott emberben önkéntelenül is felvetődik a kérdés: vajon az általam szeretett személy tud-e rám várni, ha én távol leszek?

A következő kérdés a jövő férfi tulajdonságokra kérdezett rá.

Milyen férjnek képzeled majd magad?

Pártfogósok: 3 fő: jó

6 fő: **pénzkereső, kényelmes, gazdag**, 1 fő NEM AKAR FÉRJ LENNI SOHA.

Javítósok: 2 jó

7 segítőkész, jószívú, dolgos, **becsületes**, kultúrált, gondoskodó, hűséges.

1 nem tudja

Elítéltek:

1 megbízható,

1 gondoskodó

1 munkás

1 **példamutató becsületességéből**

1 **tisztességes**

1 okosan nevelő

1 szorgalmas

Az összehasonlítást illetően külön **kiemeljük a pártfogósokat, kik HATAN elsősorban az anyagi biztonságot nyújtó férj szerepét emelték ki**, mellőzve a minden érzelmi biztonságot.

Nem túlzás:, hogy a másik két csoport –a jelenlegi állapotát tekintve- tagjainak nem kell megküzdenie a napi anyagi gondokkal. Ez tudat alatt rögzült is bennük. Ezért történhetett meg, hogy sokkal árnyaltabban és érzelmileg mélyebben fogalmazták meg jövőbeni férji szerepüket, mellőzve az anyagiasságot.

Sajnos életnyom-követés mindeddig nem történt meg e témában. Azonban nagy valószínűséggel megállapítható, hogy a jövőben a nagyon pozitív tartalmú vágyak, csak ezen a szinten maradnak meg.

.....
A család gyermek nélkül elképzelhetetlen.

Mennyi gyermeket szeretnél életre hívni a majdani családban?

Érdekes válaszok

Pártfogósok: 6 fő 2 gyermeket: családi hagyományként, ez jellemző a rendes családra...

2 fő 3 gyermeket :az egészséges családba ennyi kell

2 fő 1 gyermeket: legyen kire támaszkodnom öreg napjaimban

Javítósok: 6 fő 2 gyerek: csak ennyinek tudnék örülni,

2 fő 3 gyerek: **jó, sok családi pótlékot lehet utánuk kapni...**

1 fő 4 gyerek ennyi adna nekem életcélt

1 fő 1 gyerek: csak ennek az egynek adhatnék meg mindent.

Elítéltek: 6 fő 2 gyerek:1 fiú+ 1 lány az igazi család, csak ennyit lehet jól nevelni

2 fő 3 gyerek : nagyon szeretem a gyerekeket

1 fő 4 gyerek: ennyi a szép család

1 fő 1 gyerek : erre jobban oda lehet figyelni, mint a többre.

Mindhárom csoportban: 6-6 fő 2-2 gyermeket hívna életre
Javítósok+ Elítéltek 2-2 fő 3-3 „ „ „
1 fő elítélt 4 gyermeket „ „

Milyen apa leszel?

Meleg	Engedékeny	Rugalmasan követelő	Meleg-korlátozó	Hideg-közömbösen nevelő	Hideg-korlátozó
<u>PÁRTFOGÓSOK</u>					
-	5	1	4	-----	----
<u>JAVÍTÓINTÉZETIEK</u>					
2	5	1	2	----	----
<u>ELITÉLTEK</u>					
1	7	1	1	-----	-----

A három csoport vizsgálatánál talán ez a kérdés bizonyult a legellentmondásosabbnak. S, egyben a legérdekesebbnek is.

Az egyéni beszélgetések során -a kérdőív kitöltése után- csaknem mindenki vel tisztáztam, hogy milyen szülői attitűddel nevelték őt. **Sorsszerűen:** csaknem 76 %-t **hideg- engedékeny** szülői magatartásformával nevelték. Más felmérések is igazolták /Pl. Glueck házaspár/, hogy pl. a bűnözők szülei általában nem gyengédek. Sőt : közönyösek és ellenségesek a gyermekeikkel. Kevés melegséget, rokonszenvet, és szeretet mutatnak. Ennek félelmetes „eredménye” ,hogy gyakran bűnelkövetővé, súlyosabb esetben börtönviseltté válik a gyermek. A kérdőív elemzésének az eredménye is ezt látszott megerősíteni. A javítóintézeti fiatalok és az elítéltek között szinte csak „pengevékonyságú” különbség van. Gyakran csak a bűncselekmények több száma, illetve súlyosabb minősítése alapján kerül valaki a börtönbe.

A meleg- engedékeny típusba sorolt válaszok nagy számából itt újból a tudat alatt kialakult vágyak későbbi elképzeléseit látjuk. Másképp fogalmazva: ami ma a vágyam, az a jövőben bizonyára úgy is lesz.

Azonban mi a realitás?

Majdnem teljes egészében megállapítható, hogy a felmérésekben résztvevők az ideákban élnek. Mérföldekkel elrugaskodva a valóságtól.

Viszonylag **nagyobb számú a pártfogoltak száma a meleg-korlátozó kategóriában. 50 %-kal több, mint a javítóintézetiék** Köztudott, hogy az ilyen magatartásforma mértékétől, következetességétől függően a gyermeki személyiség eltérő módon alakulhat. Itt nincs nyílt agresszió családon belül! Így kifelé fordíthatja az agresszióját a gyermek. Tehát ez a kategória is veszélyt jelenhet a jövőre nézve.

Tudomásunk szerint eddig kevés kutatás történt az ilyen szülői magatartás mélyebb vizsgálatára. Éppen ezért **nyitva hagyjuk ezt a kérdéskört is további vizsgálatra.**

A családpedagógia egyik kiemelkedő feladata lehet, hogy a jövőben ezt a szülői „képzésgést” is a realitások talajára ültesse át.

Továbbá ismertesse meg nemcsak a szakemberekkel, hanem a laikusokkal is, az egyes szülői- gyermeknevelői magatartásformákat, és azok jövőbeni következményeit.

Azonban hangsúlyozni kívánjuk: ennek a feladatnak csak kis részét vállalhatja magára a pártfogó felügyelő, mert nem ez a fő feladata.

Dolgozatunkban csak néhány kérdéskört jártunk körül. Igyekeztünk ráirányítani a figyelmet a fiatalok bünelkövetők jövőbeni családképi megfogalmazására.

Reméljük, hogy e néhány vizsgálati eredmény is felhívja a szakemberek figyelmét arra, hogy **a családi életre való nevelést soha nem késő elkezdni.**

A családokban élő pártfogolt fiatalok családi életére való felkészítése nagy felelősséget ró a pártfogó felügyelőre. De különösképpen azokra a szakemberekre is, akik a büntetés-végrehajtás más területein dolgoznak.

Mivel a különböző kérdéskörökben még igen sok adat várat további kutatásra, és az egyes összefüggések tisztázására. Ezért ajánljuk a további vizsgálódást e témában.

Kovács István
Pártfogó felügyelő

Kovács Anna Eszter
V.évf.szociológus hallgató